

CURSUSPROGRAMMA 2001

	Midden	Noord	tijd
1. Weidevogels	do 15-2	do 22-2	20.00 uur
2. Landbouw	do 8-3	do 15-3	20.00 uur
3. Bescherming	do 22-3	do 29-3	20.00 uur
4. Vogelgedrag	za 24-3	za 31-3	8.00 uur
5. Bescherming	za 21-4	za 28-4	8.00 uur

Tijdens de cursus worden cursisten zoveel mogelijk in contact gebracht met vrijwilligers die al actief zijn. Bij aanvang van de cursus wordt ook gestart met het beschermingswerk. Opgave voor de cursus geschiedt door overmaking van f 10,- op postgiro 52 41 531 t.n.v. stichting IKL, Roermond o.v.v. praktijkcursus weidevogelbescherming (vermelden welke locatie Uw voorkeur heeft).

Bij weidevogelbescherming is het de bedoeling nesten van Kievit, Wulp, Grutto en Scholekster te sparen bij werkzaamheden die de boer op zijn land uitvoert. Om dit goed te kunnen doen is samenwerking met de boer noodzakelijk.

Het opsporen van nesten vergt de meeste tijd. Voor 25 hectaren weidevogelgebied is gedurende het broedseizoen, ongeveer een ochtend of middag per week nodig. De resultaten van het werk worden bijgehouden, zodat na het seizoen het effect te meten is.

Informatie:
Stichting IKL, J. Kluskens, 0475-352000

BOEKBESPREKING

HET NEDERLANDSE LANDSCHAP.
EEN HISTORISCH-GEOGRAFISCHE
BENADERING

BAREND, S., et. al., 2000. Uitgever Stichting Matrijs (tel: 030-2343 148). Utrecht. ISBN 90.5345.145.5. Prijs fl. 34,95. Verkrijgbaar of te bestellen via de boekhandel of de uitgever zelf. De uitgever brengt hiervoor geen verzendkosten in rekening.

Bij het bespreken van een boek dat op geheel Nederland van toepassing is, voor het Natuurhistorisch Maandblad van Limburg, vormt zich gelijk een probleem: beperk ik me tot Limburg of neem ik het gehele boek als uitgangspunt. Aangezien al snel blijkt dat een geïnteresseerde lezer dit boek alleen moet aanschaffen als hij geïnteresseerd is in de historische geografie van de landschappen van geheel Nederland, heb ik voor het laatste gekozen. Natuurlijk heb ik wel met meer aandacht de in Limburg voorkomende landschappen bekeken.

Het boek geeft een beknopt overzicht van de ontwikkeling van de verschillende cultuurlandschappen in Nederland. Het beschrijft de vorming van het landschap onder invloed van de mens, maar laat ook duidelijk de invloed van het landschap zien op de gebruiksmogelijkheden van de mens. Het boek hanteert hierbij verschillende historisch-geografische regio's. De link tussen deze regio's en de verschillende hoofdstukken is niet direct duidelijk, maar wordt wel nader verklaard in de inleiding. Het boek is 1986 voor het eerst verschenen. Vijf jaar later is al een geheel herziene druk verschenen. Nu is het boek weer herzien en aangepast. De hoofdstukken zijn bijgewerkt aan de hand van nieuwe kennis en een hoofdstuk over droogmakerijen is toegevoegd. Met name het hoofdstuk over het zandlandschap is ingrijpend gewijzigd. De hoofdstukken over het löss-krijtlandschap en het rivierkleilandschap zijn daarentegen nauwelijks veranderd.

In een inleidend hoofdstuk worden enkele algemene processen van de geschiedenis van het Nederlandse cultuurlandschap beschreven van vrijwel zelfvoorzienend een kwart miljoen jaar geleden naar een marktgeoriënteerd gebruik van het landschap in deze tijd. De laatste dertig jaar wordt hierin beschreven als een periode met meer aandacht voor natuur en milieu. Het besef voor de cultuurlandschappen blijft hierbij, volgens de schrijvers, sterk achter. Ze beschouwen grootschalige 'natuurontwikkeling' als een nieuwe bedreiging voor het cultuurlandschap. Een interessant onderwerp voor een artikel in het maandblad.

In het boek worden tien verschillende landschappen beschreven waaronder het turfwinninglandschap, het zandlandschap, löss-/krijtlandschap, het rivierkleilandschap en een landschap vol steden. De beschrijving van het landschap per landschapstype biedt de mogelijkheid om het boek per interessegebied te lezen. Een hoofdstuk over het löss-/krijtlandschap behandelt in vogelvlucht de lange historie van het landschap van Zuid-Limburg. Het begint bij de eerste boeren van Nederland, die dit gebied al zo'n 7.000 jaar geleden bewoonden en het eindigt met de ontwikkeling van de Oostelijke Mijnstreek. Ook worden de nu nog aanwezige elementen van het cultuurlandschap, zoals de holle wegen, kort behandeld. De ontwikkeling van Meerssen en omgeving is het tweede voorbeeld dat in dit hoofdstuk wordt aangehaald. Het rivierkleilandschap behandelt met

name het rivierengebied van Midden-Nederland. Het gaat helaas niet concreet in op het stromingsgebied van de Maas in Limburg. Het turfwinning-landschap heeft mede betrekking op de Peel, maar vermeldt slechts zijdelings iets over dit gebied. In dit hoofdstuk worden onder meer de manier van de turfwinning en de verschillen en overeenkomsten tussen de turfwinning-landschappen beschreven. Het zandlandschap is van toepassing op een groot gebied. In de beschrijving wordt vermeld dat regionale verschillen niet worden uitgesloten, hetgeen aan het einde van het hoofdstuk wordt duidelijk gemaakt met drie voorbeelden. In het laatste hoofdstuk wordt beschreven hoe Nederland tot een stedelijk landschap is geworden. Hierin wordt de ontstaansgeschiedenis geschetst van de steden in Nederland aan de hand van verschillende tijdsperiodes.

Elk hoofdstuk begint met een algemeen deel, waarin bijvoorbeeld de vorming van het landschap

in verschillende perioden en de fysische geografie worden behandeld. Met veel foto- en kaartmateriaal wordt de tekst verduidelijkt. Veel aandacht is besteed aan de verscheidenheid binnen de regio's. De teksten bevatten verrassende wetenswaardigheden en worden helder onderbouwd. In elk hoofdstuk wordt met intermezzo's meer inzicht gegeven in de theoretische en algemene achtergronden welke in het algemene deel zijn beschreven. De intermezzo's dienen soms ook om de regionale verschillen duidelijk te maken, maar zijn over het algemeen kort en vrij oppervlakkig.

Samenvattend kan gesteld worden dat het boek "Het Nederlandse Landschap" leest als een trein en boordevol staat met informatie en wetenswaardigheden. Daarbij sluiten de verschillende hoofdstukken, zowel qua schrijfstijl als inhoud, goed op elkaar aan. Natuurlijk gaat het te weinig in op Limburg, maar aan de andere kant zal het ook te weinig ingaan op de andere regio's in

Nederland. Het boek is zeer handzaam en beknopt en is, voor wie een overzicht wil hebben van de geschiedenis van de invloed van de mens op de verschillende landschappen in Nederland, een zeer leeswaardig boek. Voor wie echter detailinformatie wil hebben over een bepaalde streek in Nederland geeft het boek met behulp van een beknopte literatuurlijst per hoofdstuk suggesties voor verdere studie. Ikzelf kan in ieder geval één suggestie geven, namelijk "Het landschap van Zuid-Limburg" van BARENDT *et al.* (1987: ISBN 90-70482-49-5). Dit boek behandelt de historie van het Zuid-Limburgse landschap, en is zeker het lezen waard. Het is een speciale uitgave van het Historisch-Geografisch Tijdschrift dat in 1987 is uitgebracht. Helaas is het bij de uitgeverij niet meer te verkrijgen. Misschien dat naspeuren bij antiquariaten en bibliotheken meer succes oplevert.

Guido Verschoor

RECENT VERSCHENEN

ROOS, R., R. BEKKER & J. 'T HART, 2000. **Het Milieu van de Natuur. Herkennen van verzuring, vermesting en verdroging in de natuur.** 240 pp. Stichting Natuur en Milieu. Derde druk en geheel herziene versie van het in 1991 onder dezelfde naam verschenen boek. Boek en cd-rom kosten 89,50 gulden en zijn onder meer te bestellen bij Stichting Natuur en Milieu en de KNNV Uitgeverij in Utrecht.

Het boek is grotendeels opgebouwd uit twee delen. Het tweede deel beschrijft de effecten van verdroging, verzuring en vermesting op verschillende ecosystemen. Deze ecosystemen worden per hoofdstuk besproken. Nieuw ten opzichte van de voorgaande drukken zijn de hoofdstukken over rivieren en natuur in de stad. De andere besproken ecosystemen, zoals bossen op zandgronden, beekdalen en vennen zijn gehandhaafd. De indeling van deze hoofdstukken is grotendeels gehandhaafd en de teksten zijn enigszins

gewijzigd. Er zijn enkele voorbeelden toegevoegd. Vooral qua vormgeving is het boek duidelijk verbeterd. De verschillende hoofdstukken met betrekking tot de ecosystemen beschrijven onder meer de niet aangetaste situatie, de gevolgen en veranderingen welke optreden als gevolg van de aantasting en de verschillende beheersmaatregelen die leiden tot het herstel. Het eerste deel van het boek beschrijft achtereenvolgens de hoofdpunten van vermesting, ver-

droging en verzuring, de zaken die de ecosystemen in het algemeen beïnvloeden en de methoden waarmee schade of herstel in een gebied opgespoord kunnen worden. Het laatste hoofdstuk behandelt het toekomstperspectief voor de natuur in Nederland vanuit het ingang gezette beleid en wat meer nodig is om natuur een volwaardige plek te geven. Het boek sluit af met een begrippenlijst en een index van begrippen, gebieden en soorten. Nieuw ten opzichte van voorgaande druk-

ken is natuurlijk de interactieve cd-rom. Deze geeft enkele visuele impressies van verschillende ecosystemen. Daarnaast geeft het de mogelijkheid om aan de hand van plantensoorten de milieukwaliteit te karakteriseren van hei, duin en grasland.

In deze rubriek wil ik kort de aandacht vestigen op het blad **Stratiotes** van de Plantensociologische Kring Nederland. Het nummer van afgelopen juli (nummer 20) bevat een nagedachtenis aan de in september 1999 overleden Bart Graatsma. Victor Westhoff beschrijft hierin Barts' grote liefde voor de flora, vegetatie en natuurbeheer van Zuid-Limburg.

Wie zijn rapport, boek, etc. opgenomen wil zien in deze rubriek, kan een literatuurverwijzing met een korte inhoudsbeschrijving en de bestelwijze opsturen naar de redactie o.v.v. "recent verschenen". Onvolledige opgaven worden niet opgenomen. De publicaties moeten betrekking hebben op voor Limburg relevante onderwerpen. Indien nodig kan de redactie verzoeken een exemplaar beschikbaar te stellen. In alle gevallen is de redactie vrij om ingestuurd materiaal voor publicatie te weigeren.

Guido Verschoor